

Ezért magát a népet kell arra ösztönözni, hogy önmagáért dolgozzék. Magának a népnek kell *jogokat* adni, s tudni fog velük élni, mert jobban ismeri a saját szükségleteit és a saját sebeit. Ő maga tudja, hogy mi kell néki, mert egész életében a nyomor és a nélkülözés iskoláját járta.

Ezért a szociáldemokrata párt helyes úton jár, mikor azt kívánja, hogy a népnek előbb adjanak *jogokat*, mert a népnek nincs más útja, hogy jobb sorsba jusson, csak a jog útja. Előbb jogot és jogot! ez ma a munkáspárt jelszava, és a mi programunk e pontját kell győzelemre juttatnunk, ha valamit el akarunk érni. Állandó törekvésünk legyen az általános, egyenlő és közvetlen választójog, ezt a jogot kell mindig és mindenekelőtt követelnünk, ha a magunk javát kívánjuk.

Valamennyi, Magyarországon és Horvát-Szlavonországban működő párt közül *egyedül* a szociáldemokrata párt követeli az általános választójogot. Valamennyi más párt egyszerűen és határozottan elutasítja vagy pedig csalárdul visszaél vele... A Kossuth-párt is követeli az általános választójogot, de csak azok számára, akik tökéletesen tudnak magyarul írni és olvasni, azaz csak a magyarok számára. A volt Ugron-párt ugyanezt követeli. A katolikus néppárt mást ígér, mint amire spekulál. Ez a jezsuita papi párt a választójog *kiterjesztését* ígéri ugyan, de nem tudni meddig, sem azt, hogy mennyire és kiknek. A többi magyar párt még hallani sem akar az általános választójogról. A szerb radikális párt minden nagyobb politikai harcra lemondott, és nem ismeri el többé az országgyűlést, s így szerinte megszűnt az általános választójog elve is. Egyébként ez a párt a múlt év májusában tartott autonóm [nemzeti-egyházi] szerb kongresszuson nem is gondolt a szerb önkormányzatot érintő általános választójogra, bár mi, mindjárt a kongresszus megnyitásakor, a képviselőkhöz intézett kiáltványban ezt követeltük.

Egyedül a szociáldemokrata párt, a munkások pártja az, amely az általános választójogot követeli, küzd érte, s ezt a jogot nemcsak a magyaroknak követeli, hanem valamennyi nemzetiségnek, szerbeknek, horvátoknak, németeknek és mindenki másnak, aki ebben az országban él.

Ezért igazi néppárt a szociáldemokrata párt, mert jelszava: *a néppel és a népért*.

B

1903 márc. 28

A magyarországi szerb munkássajtó szerkesztő bizottságának javaslata a szociáldemokrata párt programtervezetével kapcsolatban¹

A „Narodna Reč” [Népszava] szerkesztősége a Budapesten élő szerb elvtársakkal egyetértőleg elhatározta, hogy a magyarországi szociáldemokrata párt programtervezetével kapcsolatban a következő módosításokat nyújtja be a Magyar [országi] Szociáldemokrata Párt kongresszusának jóváhagyás végett. A 4., 7. és a 13. pont szövege a következő legyen (a módosításokat vagy kiegészítéseket ritkított betűvel írjuk).

A 4. pont szövege a következő legyen:

Az ebben az országban élő összes nemzetiség egyenjogúsága és *autonómiája*.

A 7. pont szövege a következő legyen:

Az egyházi felekezeti egyesületeket nyilvánítsák magánegyesületekké, a vallást a hívők magánügyévé. Felekezeti célra sem állami, sem megyei, sem községi pénz nem fordítható.

¹A közlemény eredeti címe és lelohelye: *Izmena u projektu programa* — Módosítások a programtervezetben. — Narodna Reč 1903. márc. 28; 5. sz.

Az egyházi és a *kolostori* javak néptulajdonba mennek át. Ezeket a javakat munkásegyesületek kezelésébe kell utalni, tiszta hozamuk kulturális célokra fordítandó.

A 13. pont szövege a következő legyen:

A jövedelmi, vagyon- és örökösödési progresszív adó. Az egyenes adó (fogyasztási adó) megszüntetése. A dohánymonopólium megszüntetése. A szabad szeszfőzés engedélyezése. Minden vámhatóság (kihagyva a városi szó) és vám megszüntetése. Minden olyan gazdaságpolitikai intézkedés megszüntetése, mely a kisebbség érdekében megkárosítja a lakosság többségét. A lét(család)-fenntartáshoz szükséges jövedelmeknek a jövedelmi adó alóli mentesítése.

C

1903 ápr. 18

A temesvári „Votul Poporului” román szociáldemokrata hetilap beszámolója az 1903. éni budapesti szociáldemokrata kongresszusról¹

Végre mi is elérkeztünk odáig, hogy képviseltethetjük magunkat a szociáldemokrata kongresszuson, amely a nép igazi parlamentje, ahol ténylegesen figyelembe veszik a mi érdekeinket. Itt tárgyalták meg, hogyan érhetnők el, hogy megszabaduljunk az urak igája, a kapitalizmus igája alól. Hogyan segítsék a népet, amely oly nagyon elnyomott, minden erejéből kizsákmányolt, az állam minden hivatalnokának alárendelt és a burzsoázia, a kapitalizmus szolgálatában állók részéről kifosztott. Mennyit kell szenvednünk a falu hivatalnokaitól minden helységben és megyében, akik gúnyt űznek belőlünk, kutya módon bánnak velünk, kedvük szerint kormányoznak, annak ellenére, hogy éppen mi választottuk őket.

Ennek az az oka, hogy írástudatlanok vagyunk, nem jártunk iskolába, hiányoznak az igazi ismereteink, hogy megismerjük fájdalmainkat, hogy tudjunk védekezni, meg tudjuk védeni magunkat ellenségeinktől, akiket különben épp mi választottunk, hogy aztán ők maguk zsarnokmódon uralkodjanak fölöttünk.

Elmondhatjuk, hogy az ez évi kongresszuson az igazi nép, a mezei munkások képviseltek bennünket, paraszti ruhába öltözve, öreg emberek, akiknek élettel teli fiatal szívük van, mindent el tudtak mondani, világos és értelmes szavakkal, meg tudták bírálni a csendőrök nyomorult viselkedését, akik meg akarták akadályozni küldötteink elindulását, elvéve tőlük a pénzüket, hogy ne tudjanak elindulni Budapestre, hogy találkozhassanak többi szenvedő testvérükkel s, hogy együttesen tanácskozzák meg, hogyan lépjenek fel ellenségeinkkel, valamint annyira igazságtalan rendszerrel szemben, a mi magyar hazánkban.

De nem sikerült az uraknak, mert a mi barátaink öntudatosak és határozottak, mert az eddig elszenvedett fájdalmak határozottakká tették őket és bátorságot adtak, hogy harcoljanak az elnyomott nép sorsának javáért és jobbrafordulásáért, tudva azt, hogy a többi szenvedő társal való egyesülésben van az erő és a felszabadulás reménye.

Az ez évi kongresszuson majdnem az összes vármegye képviseltették magukat küldöttekkel. Az utóbbi időkben a szocialista eszme az ország minden zugába elhatolt, minden munkás otthonába, ez a tény igazolja, hogy a szocialista eszme igaz, hogy csak a vörös zászló alatt egyesült nép tudja meggyógyítani ezeket a csontig ható sebeket, melyeket a rendszer okozott nekünk. Igen sok román küldött volt, és mindegyik beszélt, s elmondották a kongresszusnak fájdalmaikat, melyeket falvaikban el kell szenvedniök a jegyzőtől és a bírótól, hogy ezek milyen aljasan bánnak azoknak a falvaknak és városoknak népével, ahol élnek és nagyon megsértették őket.

¹ A közlemény eredeti címe és lelihelye: *Congresul nostru in Budapesta* — Budapesti kongresszusunk. — *Votul Poporului* 1903. ápr. 18; 13. sz.